

Reforma educației la răscruce: cum se fac și ce potențial au stagiile de practică în liceele agricole din România

- *Doar 3.400 de elevi ai liceelor agricole au participat în 2020-2022 la stagii de practică în companii private din agricultură, conform unui raport publicat de Centrul Român de Politici Europene*
- *La nivel național, sub 400 de firme au organizat astfel de stagii în ultimii 10 ani*
- *Firmele care primesc elevi în practică sunt în majoritate din HoReCa sau industria alimentară și au cifre de afaceri de peste 5 mil. euro*
- *Se estimează că pe durata unui ciclu de învățământ de 4 ani sunt necesari circa 100 de parteneri de practică per specializare, deoarece fermele mici și mijlocii nu pot primi în practică mai mult de 1-2 elevi*
- *Aproape o treime dintre firme consideră că nivelul de pregătire al elevilor din liceele agricole este „puțin adecvat” sau „deloc adecvat” nevoilor companiilor*
- *Deficitul de personal din agricultură este grav în Transilvania, unde aproape 40% din firme își iau angajați din județele vecine*
- *Doar 30% dintre potențialele firme partenere din agricultură se implică în stagii de pregătire practică*

București, 30 martie 2023. Doar circa 3.400 de elevi ai liceelor agricole au participat în perioada 2020-2022 la stagii de practică în cadrul unor parteneriate cu companii private, un număr mic raportat la un total de circa 16.000 de elevi cât are, în medie, o promoție anuală la nivelul întregului învățământ preuniversitar cu profil agricol și conex din România. Datele sunt prezentate în raportul [„Organizarea stagiilor de pregătire practică la operatorii economici în învățământul agricol din România”](#), realizat de compania Kynetec, lider mondial în cercetare de piață agricolă și veterinară, la comanda Centrului Român de Politici Europene. Studiul a fost realizat pe baza unui sondaj la care au răspuns 52 dintre cele 57 de licee și colegii cu profil preponderent agricol care funcționau în România în 2022, precum și 305 companii.

La nivel național, sub 400 de firme au organizat stagii de practică agricolă în ultimii 10 ani

Studiul a fost realizat în contextul în care în ultimii ani se discută din ce în ce mai mult despre reforma învățământului din România, inclusiv a celui profesional și tehnologic cu profil agricol.

CRPE, membru al unui consorțiu de organizații care promovează învățământul agricol din România, susține inițiativele, inclusiv pe cele legislative, de reformă a acestui sistem de învățământ esențial pentru dezvoltarea economică a țării.

„Cercetarea noastră aduce informații importante în contextul dezbaterii pe tema noilor legi ale educației”, explică Alexandra Popa, Director Executiv CRPE. „În cea mai recentă variantă disponibilă pentru consultare, proiectul noii legi a învățământului preuniversitar prevede că învățământul profesional și tehnologic se va desfășura, începând din anul școlar 2026-2027, exclusiv în sistem dual (într-o nouă accepțiune a termenului). Studiul CRPE arată că nivelul de plecare, în învățământul agricol, este în ansamblu foarte jos, iar aceste școli au nevoie de un ajutor masiv pentru a putea încheia parteneriate de practică. Din acest motiv, susținem în continuare, alături de partenerii noștri de consorțiu, alinierea tranziției la învățământul dual pentru toate liceele tehnologice la nivel național, începând din 2030, nu 2026. Salutăm, de asemenea, modificări foarte recente, precum introducerea posibilității ca liceele tehnologice să poată îngloba multiple filiere, ca și atribuirea, către Ministerul Agriculturii, a capacității de a finanța specializări noi sau programe de perfecționare pentru profesori.”

România este statul cu cele mai multe ferme agricole din Uniunea Europeană, peste 3,1 milioane, conform datelor din Planul Național Strategic al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale. Dintre acestea, circa 2,2 milioane sunt conduse de fermieri cu vârsta de peste 55 ani, conform Eurostat.

Reînnoirea generațională ce se anunță în următorii ani, unul dintre cele 10 obiective-cheie ale noii Politici Agricole Comune, va fi una profund dezechilibrată, având în vedere că în prezent liceele agricole nu pregătesc decât circa 16.000 de absolvenți anual.

Prea puține firme organizează stagii în practică pentru elevi

Conform raportului CRPE, în perioada 2020-2022 doar 45 dintre cele 57 de licee și colegii agricole din România au declarat că au organizat activități de practică în colaborare cu companii partenere, numărul acestora din urmă fiind de circa 283. În total, 16.610 de elevi erau înscriși la

aceste licee în 2022, dintre aceștia puțin mai mult de jumătate (51%), respectiv 8.475 elevi, având ca domeniu de specializare Agricultură.

Potrivit datelor furnizate de liceele cu profil agricol sau conexe, numărul companiilor care au primit în practică elevi ai acestor instituții a fost de circa 367 în ultimii 10 ani.

Marea problemă: fermele mici nu au capacitatea de a primi elevi în practică

Principalul obstacol cu care se confruntă liceele agricole care organizează stagii de practică este dimensiunea redusă a fermelor, acestea fiind prin urmare dispuse să primească doar 1-2 copii în stagii de practică, ceea ce îngreunează organizarea claselor în parteneriat.

CRPE estimează că pe durata unui ciclu complet de învățământ de patru ani sunt necesari circa 100 de parteneri de practică pentru fiecare specializare. Numărul mediu de elevi pe care companiile partenere îi preiau în practică este estimat, în cadrul raportului, la aproximativ 9 elevi.

Lipsa de informare în rândul companiilor, un mare obstacol pentru programele de practică

Ponderele companiilor care, din diferite motive, nu au niciun fel de contact cu liceele agricole este însă relativ mare. Din eșantionul de companii inclus în studiul CRPE, 40% nu au avut niciodată contacte cu liceele agricole, în vreme ce 24% au declarat că au fost contactate de către licee pentru organizarea de stagii de practică cu elevi, iar 36% dintre firme au căutat ele însele, în mod activ, astfel de parteneriate.

„Pe hârtie, sistemul care guvernează organizarea acestei componente esențiale a învățământului tehnologic cu profil agricol, adică stagiile obligatorii de practică, arată relativ bine”, spune Alexandra Popa. „Din teren, însă, lucrurile se văd altfel. Am constatat, de exemplu, că o proporție mare dintre companii spun că nu știu cum funcționează acest sistem al stagiilor de practică. De cealaltă parte, companiile care organizează în mod regulat astfel de stagii (și trebuie să remarcăm că multe o fac în mod constant de mai mult de cinci ani de zile) afirmă că informarea potențialilor parteneri din mediul privat cu privire la practica de specialitate este esențială. În acest sens, trebuie remarcată cvasi-absența facilitării din partea unor instituții ale statului, practica funcționând doar prin inițiativa managementului liceelor, a companiilor și/sau a elevilor și părinților. Administrația locală și centrală este practic inexistentă din acest punct de

vedere, fapt remarcat de majoritatea celor implicați la nivel instituțional. Iar aici nu vorbim de investiții masive, ci de asigurarea funcționării unui cadru instituțional de colaborare între instituțiile de învățământ și firmele din domeniul agricol. Practic, liceele sunt lăsate să se descurce cum știu și cum pot.”

Marile firme sunt cele mai active și mai interesate de stagiile de practică

Profilul companiilor care organizează stagii de practică pentru elevi este puternic dezechilibrat. Astfel, 91% din companiile care activează în domeniul agricol și au o cifră anuală de afaceri de peste 5 milioane de euro caută în mod activ parteneriate prin care să aducă elevi în stagii de practică în cadrul companiei, iar 88% au organizat deja astfel de stagii.

„Una dintre marile surprize pe care le aduce studiul nostru este faptul că nu companiile din domeniul agriculturii vegetale sunt cele mai interesate de stagiile de practică pentru elevi, ci acelea din HoReCa și industria alimentară”, mai spune Alexandra Popa. „Sub o treime (29%) din firmele din sectorul agricol vegetal au primit cel puțin o dată un elev în practică, față de 84% din firmele din industria alimentară și HoReCa. Chiar și interesul pentru astfel de stagii este mult inferior în cazul firmelor cu activitate în agricultura vegetală – doar 21% caută în mod activ elevi pentru practică, față de 54% în HoReCa și industria alimentară.”

Ce vor companiile de la elevi: să își arate interesul

Principalul factor de care depinde numărul de elevi luați în stagiile de pregătire practică este, potrivit companiilor incluse în studiu, interesul elevilor față de această oportunitate, menționat de 69% dintre firmele respondente. Contrar așteptărilor, necesarul de forță de muncă cu care se confruntă compania în perioada respectivă este doar al doilea motiv ca importanță, la mare distanță, fiind menționat de 32% dintre firme.

Deficitul de personal din agricultură, grav în Transilvania

58% dintre companiile respondente au afirmat că au nevoie de personal calificat, iar 42% de forță de muncă necalificată. Pentru mai bine de jumătate (54%) dintre firmele din agricultură, a găsi personal calificat este dificil sau foarte dificil, și doar pentru 30% este puțin sau deloc dificil. Prin comparație, 48% dintre firme consideră că a găsi personal necalificat este deloc sau puțin dificil. Dificultăți mai mari sunt menționate de către companiile din Transilvania,

cu o cifră de afaceri de peste 5 mil. euro, dar și de cele din industria alimentară, HoReCa sau cele din segmentul zootehnic ori medicina veterinară.

În Transilvania, deficitul de forță de muncă este cel mai pronunțat. Dacă la nivel național 17% din companiile din agricultură afirmă că au probleme cu ocuparea posturilor, 37% dintre cele din centrul țării sunt silite să își aducă angajați din județele învecinate, iar aproape o cincime (17%) apelează la angajați din alte județe, față de o medie la nivel național de 3%.

Din interviurile cu operatorii economici reiese că aceștia se confruntă în special cu lipsa de personal calificat. Calificarea angajaților se face de regulă la locul de muncă, foarte puține persoane fiind deja calificate în momentul angajării. În companiile din agricultură, media de vârstă a angajaților este de circa 50 de ani, aceștia fiind de asemenea calificați la locul de muncă. Firmele respondente au declarat că întâmpină dificultăți în a-i învăța pe acești angajați să utilizeze utilaje noi și performante, operate și coordonate prin intermediul computerelor sau al altor device-uri IT.

Deficit de resurse pentru stagiile de practică

Există o lipsă relativ mare de resurse în ceea ce privește organizarea practicii la operatorii economici. Astfel, conform datelor studiului elevii nu sunt plătiți pentru munca prestată (73% dintre respondenți), nimeni nu decontează sau oferă cazare pentru elevi (50%), transportul pentru profesori nu se decontează (48%) și nimeni nu încheie polițe de asigurare împotriva accidentelor în beneficiul elevilor (77% – deși majoritatea partenerilor de practică, respectiv 69%, își asigură în general echipamentele).

Doar 60% din școli dețin o bază de date cuprinzând liste de firme, asociații etc. care s-ar putea implica în organizarea stagiilor de pregătire practică. De asemenea, există un nivel relativ scăzut al interacțiunii liceelor cu asociațiile de fermieri (40%) și cu alte instituții precum primăriile etc. (27%).

Astfel, reprezentanții liceelor cuprinse în studiu au declarat, în majoritatea cazurilor (67%), că practica se face în parteneriate sugerate de elevi sau părinți. În 65% din cazuri, discuțiile sunt inițiate de operatorii economici și doar în 48% din situații parteneriatele de practică se stabilesc în urma unor întâlniri cu Direcția pentru Agricultură Județeană.

Din cealaltă perspectivă, a companiilor partenere, doar 5% dintre acestea au declarat că Direcțiile pentru Agricultură Județene le-au contactat cu privire la organizarea stagiilor de practică, în timp ce 46% au declarat că au fost contactate direct de către licee.

Părerii despre calitatea acestor parteneriate de practică

Aproape o treime dintre firme (29%) consideră că nivelul de pregătire al elevilor din liceele agricole și conexe este adecvat puțin sau deloc nevoilor companiilor. De altfel, mai puțin de jumătate (48%) s-au declarat total sau parțial de acord cu afirmația că pregătirea elevilor este adecvată.

Aproape jumătate dintre firmele respondente (49%) afirmă că majoritatea elevilor reușesc, în urma stagiilor de pregătire practică, să își formeze deprinderi necesare practicării meseriilor pentru care se pregătesc. Însă și aici există o pondere semnificativă de respondenți care își declară dezacordul total sau parțial, respectiv unu din cinci (20%).

Potențial uriaș: doar 30% dintre posibii parteneri din agricultură se implică în stagii de pregătire

Cel mai des menționate calificări dorite de către firmele cuprinse în studiu sunt cele de mecanic agricol (41%), tehnician în industria alimentară (28%), tehnician agronom (24%), angajat în comerț (7%), tehnician în agroturism (6%), calificări în domeniul economic (3%) și de tehnician veterinar (2%).

Studiul mai scoate în evidență deficitul parteneriatelor de practică cu agenții economici din sectorul agricol, doar 30% dintre potențialii parteneri ai acestui sector implicându-se în astfel de stagii. În acest context, creșterea ponderii elevilor înscriși în învățământul profesional și tehnologic cu specializarea agricultură, de la 47% în generația 2018-2022 la 57% în generația 2021-2025 pune o presiune suplimentară asupra pregătirii activităților de practică, având în vedere proporția mică de parteneri disponibili în acest domeniu.

Interesul pentru organizarea stagiilor de practică e unul ridicat, 4 din 5 operatori economici (81%) declarându-și interesul de a le găzdui. Pe de altă parte, 68% din companiile neinteresate sunt din sectorul agricol, motivându-și refuzul în special prin nivelul redus de pregătire al elevilor, lipsa personalului propriu disponibil sau calificat pentru supervizarea elevilor în timpul stagiului și, de asemenea, dorința de a evita riscurile.

Din perspectiva elevilor există un interes ridicat pentru stagiile de practică derulate cu agenții economici, deoarece au acces la utilaje și mașini performante, la tehnici de lucru moderne, putând experimenta condiții de muncă mai apropiate de cele ale unui loc de muncă real.

Despre studiu

Scopul cercetării a fost de a construi o bază de referință pentru elaborarea politicilor educaționale pentru învățământul preuniversitar agricol din România, în ceea ce privește formarea practică a elevilor în cadrul colaborărilor cu parteneri externi din sectorul privat.

Studiul a fost realizat pe baza unui sondaj la care au răspuns 52 de instituții de învățământ preuniversitar cu profil agricol și conex, precum și 305 companii.

Datele au fost culese prin metode cantitative (un chestionar la care au răspuns 52 de licee, respectiv un sondaj realizat în rândul a 305 de companii – operatori economici care au primit elevi în practică, dar și potențiali parteneri). De asemenea, au fost colectate date calitative, prin interviuri semi-structurate cu directori și coordonatori de practică din șase licee, studii de caz pe licee, focus grupuri cu elevi și părinți, precum și interviuri de profunzime cu agenți economici.

Despre învățământul agricol din România

În 2022, în România funcționau 57 de licee și colegii agricole, aflate în 40 de județe, inclusiv Capitala, excepțiile fiind județele Giurgiu și Satu-Mare, care nu au nicio astfel de școală. Un număr de 39 din aceste licee (70% din total) sunt situate în orașe, în timp ce 17 se află în mediul rural.

În total, în 2022 au fost înscriși în aceste licee 16.610 elevi, din care ceva mai mult de jumătate (51%), adică 8.475 de elevi, au ca domeniu de bază Agricultură.

Proiectul „Creștem prin Educație Agricolă” este implementat în parteneriat cu Fundația Civitas pentru Societatea Civilă, Fundația World Vision România, Junior Achievement România și este finanțat de Romanian-American Foundation. Informațiile cuprinse în această publicație nu reflectă poziția oficială a Romanian-American Foundation.

Despre Centrul Român de Politici Europene (CRPE)

Centrul Român de Politici Europene (CRPE) este unul dintre principalele think-tank-uri românești specializate în afaceri europene. Din 2009, Centrul realizează cercetări în domeniul politicilor publice europene și naționale, implementează campanii de advocacy, dezbateri publice, programe de formare și campanii de implicare civică a cetățenilor în domenii precum democrație și buna guvernare, agricultură și dezvoltare rurală, educație, implicarea tinerilor, relațiile externe – în special Republica Moldova și Parteneriatul Estic, precum și cetățenia activă.